

ทางสภาวะร่างกายและสติปัญญาที่มีความไม่เท่าเทียมกับบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ จึงจำเป็นอย่างย่งที่จะต้องรับความคุ้มครองสิทธิเป็นพิเศษ รวมถึงได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ในการบัญญัติกฎหมายจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กประกอบกับมุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กเป็นสำคัญ การที่เด็กหรือเยาวชนจะเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือไม่ นั้น ย่อมเป็นผลสืบเนื่องมาจากการได้รับการฝึกอบรมและการปฏิบัติจากบุคคลภายในครอบครัวที่ถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการกระทำผิด

จากการศึกษาทำให้ทราบว่ามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาของเด็กและเยาวชน นั้นยังไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม หากเป็นกรณีที่เกิดเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นเร่งด่วน ระยะเวลา 24 ชั่วโมงนั้นไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนเพราะขั้นตอนก่อนส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกumnั้นมีหลายขั้นตอน ไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลของของเด็กและเยาวชนอย่างละเอียด ทำให้ขาดความรอบคอบ ส่วนการสอบสวนอาจเกิดความผิดพลาดและบกพร่อง รวมทั้งเวลาเปิดปิดทำการของศาลก็เป็นส่วนสำคัญ ทำให้ระยะเวลา 24 ชั่วโมง ของพนักงานสอบสวนในการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปตรวจสอบการจับกumn้อยลงด้วย ซึ่งขั้นตอนการตรวจสอบการจับผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ผู้ศึกษาเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนไว้หลายขั้นตอนภายในกรอบระยะเวลา 24 ชั่วโมง โดยคำนึงถึงการคุ้มครองเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญมากกว่าความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ซึ่งก่อนนำตัวเด็กและเยาวชนไปตรวจสอบการจับกุมที่ศาล พนักงานสอบสวนต้องจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคำร้องตรวจสอบการจับกุม บันทึกการจับกุม สำเนาภาพถ่ายผู้ต้องหา สำเนาบัตรประชาชน ผู้ต้องหาและผู้ปกครอง สำเนาทะเบียนบ้านผู้ต้องหาและผู้ปกครอง หนังสือแจ้งการจับกุม จำนวนมากน้อยตามแต่ละกรณี อาจจะนำไปสู่การหลีกเลี่ยงหรือละเว้นการจับกุมเด็กและเยาวชน ทำให้ผู้เสียหายในคดีที่เด็กหรือเยาวชนไม่ได้รับความยุติธรรม หากเกิดเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นเร่งด่วน เนื่องจากการเดินทางลำบากหรือเกิดเหตุสุดวิสัยน้ำท่วมถนน พายุเข้า ไฟไหม้ หรือเหตุภัยทางธรรมชาติที่พนักงานสอบสวนไม่สามารถนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายในกรอบระยะเวลา 24 ชั่วโมง หากเป็นคดีที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อนหรือจับผู้ร่วมกระทำความผิดได้หลายคน หรือกรณีที่เกิดเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นเร่งด่วน ระยะเวลา 24 ชั่วโมงนั้นไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนเพราะขั้นตอนก่อนส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกumnั้นมีหลายขั้นตอน ไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลของของเด็กและเยาวชนอย่างละเอียด ทำให้ขาดความรอบคอบ ส่วนการสอบสวนอาจเกิดความผิดพลาดและบกพร่อง รวมทั้งเวลาเปิดปิดทำการของศาลก็เป็นส่วนสำคัญ ทำให้ระยะเวลา 24 ชั่วโมง ของพนักงานสอบสวนในการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปตรวจสอบการ

จับกุมน้อยลงด้วย ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่ากรณีที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาไว้ดังกล่าวจึงเป็นการกำหนดที่แข็งจนเกินไป ควรมีการกำหนดข้อยกเว้นที่สามารถขยายระยะเวลาในการนำตัวเด็กและเยาวชนไปศาลได้โดยใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนหากเห็นว่ามีความเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นเร่งด่วน

ประเด็นปัญหาที่สองปัญหาเกี่ยวกับบุคคลผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับไปศาลในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมได้นำตัวเด็กหรือเยาวชนมาตรวจ สอบการจับกุมโดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กและเยาวชนมาตรวจสอบการจับกุมต่อศาลภายใน 24 ชั่วโมงซึ่งเมื่อถึงเวลาที่ศาลทำการตรวจสอบการจับกุมแล้วปัญหาที่เกิดขึ้น คือ พนักงานสอบสวนผู้นำตัวเด็กและเยาวชนซึ่งถูกจับกุมดังกล่าวไม่ได้รู้ถึงข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการจับกุมตัวเด็กและเยาวชนเพราะพนักงานสอบสวนมีหน้าที่เพียงสรุปสำนวนการจับกุมเท่านั้นทำให้ศาลไม่อาจตรวจสอบถึงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมได้อย่างแท้จริง หากประเทศไทยนั้นได้นำแนวทางปฏิบัติของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและกฎหมายประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมาใช้ โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนมาศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม นั้นก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สมควรกำหนดให้พนักงานสืบสวนผู้ทำการจับกุมตัวเด็กหรือเยาวชนและอยู่ในเหตุการณ์ที่มีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนและรู้เห็นเหตุการณ์จริง มีหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับกุมไปยังศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม

ประเด็นปัญหาที่สามปัญหาเกี่ยวกับที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้ กฎหมายนั้นได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กและเยาวชนผู้ถูกจับไปตรวจสอบการจับกุมทุกกรณี ก่อให้เกิดการเสียค่าใช้จ่ายของผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในขั้นตอนดำเนินการ เช่น ความลำบากในการเดินทาง เสียค่ารถ ค่าน้ำมัน ไปยังสำนักงานอัยการเพื่อจัดให้มีที่ปรึกษากฎหมายในคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้คดีที่มีความผิดเล็กน้อย เด็กและเยาวชนต้องขาดเรียนจากการศึกษา ควรกำหนดให้คดีที่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ให้พนักงานสอบสวนแจ้งไปยังผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนให้มาดำเนินการตามเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนได้กำหนดไว้ในคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้โดยมีต้องนำที่ปรึกษากฎหมายเข้ามาร่วมในการสอบสวนด้วยแต่อย่างใด ควรกำหนดให้มีเพียงพนักงานสอบสวนกับ บุคคลที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก เช่น บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเด็ก อยู่ร่วมด้วยกับเด็กในระหว่างการสอบสวนก็เป็นการเพียงพอแล้วซึ่งหากนำหลักการดังกล่าวมาปรับใช้นอกจากจะเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กแล้วยังจะช่วยลดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินคดีและการใช้ทรัพยากรรัฐได้อีกทางหนึ่งด้วย

ประเด็นปัญหาที่สี่ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอัตราโทษให้มีสหวิชาชีพเข้าร่วมสอบสวนเด็กและเยาวชน การขาดแคลนนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เพราะต้องเป็นผู้ผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนกับกระทรวงยุติธรรมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งมีจำนวนน้อยแม้กระทั่งในเมืองหลวงเองหากเป็นกรณีต่างจังหวัดยิ่งขาดแคลนและในทางปฏิบัติการทำงานร่วมกันของสหวิชาชีพก็ไม่ได้เป็นไปตามอุดมคติของ

กฎหมาย และการจัดให้พนักงานสอบสวนต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในการเข้าร่วมสอบปากคำของเด็กด้วย ผู้ศึกษาเห็นว่าในการสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กในความผิดฐานอื่นนอกเหนือจากความผิด 9 ฐาน เป็นความผิดอุกฉกรรจ์และมีความรุนแรงเข้ามาเกี่ยวข้องหรือเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่าห้าปีขึ้นไป ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 133 ทวิ ควรมีสหวิชาชีพเข้าร่วมสอบปากคำด้วยเช่นเดียวกันโดยเด็กไม่จำเป็นต้องร้องขอ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติ ถึงกระบวนการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีอาญาซึ่งมีวิธีการที่ละเอียดอ่อนเพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมเป็นไปตามมาตรฐานสากลด้านกระบวนการยุติธรรมอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน การกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องกับการมีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวนนั้นมีเพียงบางคดีที่กำหนดไว้ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงมิได้ตราไว้ในกฎหมายว่าจะต้องมีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวน จึงควรมีการกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องกับการมีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวนนั้นในคดีที่เด็กและเยาวชนได้กระทำความผิดทางอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่าห้าปีขึ้นไป จะต้องมีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวนด้วยเสมอ

จากการศึกษาค้นคว้าการสอบสวนคดีอาญาของเด็กและเยาวชน ผู้ศึกษาพบว่ามีข้อเสนอแนะ คือ

1. แนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับระยะเวลาในการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ. 2553 มาตรา 72 วรรคหนึ่ง ดังนี้

“ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันทีทั้งนี้ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย เว้นแต่กรณีมีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นเร่งด่วน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจใช้ดุลพินิจขออนุญาตจากศาลขยายระยะเวลาควบคุมตัวเด็กและเยาวชนได้ต่อไปอีกไม่เกินสิบสองชั่วโมง”

2. แนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับบุคคลผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับไปศาลแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ. 2553 มาตรา 72 วรรคหนึ่งแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

“ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับให้พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุมนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันทีทั้งนี้ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย เว้นแต่

กรณีมีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นเร่งด่วน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจใช้ดุลพินิจขออนุญาตจากศาลขยายระยะเวลาควบคุมตัวเด็กและเยาวชนได้ต่อไปอีกไม่เกินสิบสองชั่วโมง”

3. แนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ. 2553 มาตรา 72 วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

“บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้ และในการสอบปากคำเด็กและเยาวชนในคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้นั้นให้พนักงานสอบสวนเรียกผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนเข้ามาร่วมสอบสวนแทนที่ปรึกษากฎหมาย”

4. แนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะการกำหนดอัตราโทษให้มีสหวิชาชีพเข้าร่วมสอบสวนเด็กและเยาวชน แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่งแก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

“ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย อันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อผู้ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชกชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการหรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่าห้าปีขึ้นไป การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น...”

เอกสารอ้างอิง

สทรรฐ กิติ สุภการ. (2561). คำอธิบายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

อัจฉริยา ชูตินันท์. (2552). กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีเด็ก เยาวชนและคดีครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

จรีภรณ์ ใจเร็ว. (2556). ปัญหาการจับกุม การตรวจสอบ และการสอบสวนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและ
ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.